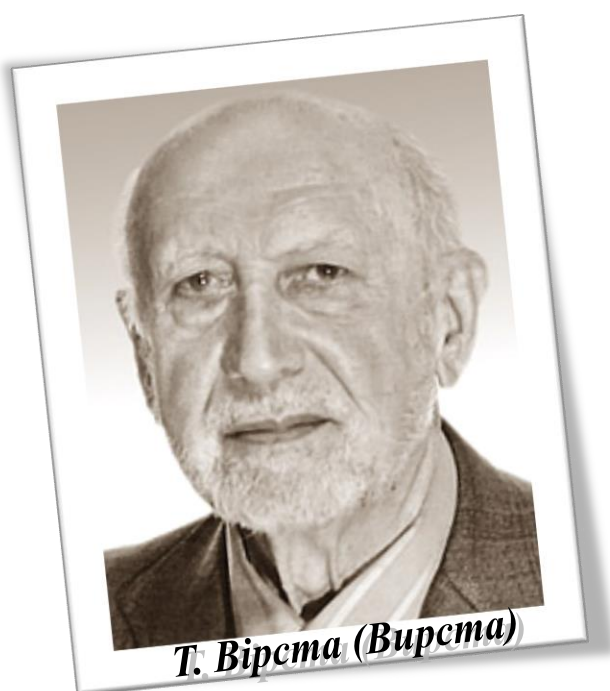

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ

БУКОВИНСЬКІ ХУДОЖНИКИ - ЮВІЛЯРИ РОКУ:

МИСТЕЦЬКА МОЗАІКА

**А. КОХАНОВСЬКА,
Т. ВИРСТА**

Біобібліографічні нариси

Чернівці, 2018

016:75(477.85)

Б 90

Буковинські художники – ювіляри року : мистецька мозаїка. А. Кохановська, Т. Вирста : біобібліографічні нариси / Чернівецька обласна бібліотека для дітей ; уклад. О. Сторощук. – Чернівці, 2016. – 18 с.

Чернівецькою обласною бібліотекою для дітей підготовлено 2-й випуск про художників-ювілярів 2018 року. Сюди входять А. Кохановська, Т. Вирста. Видання адресовано читачам-учням 7-9 класів та всім хто цікавиться краєзнавством.

Укладач	О. М. Сторощук
Редактор та комп'ютерний набір	П. М. Рудая
Комп'ютерна верстка	Т. О. Дудчак
Відповідальна за випуск	А. М. Біла

ЧОБД

Зам. № 8

Тираж 18

Августа Кохановська

(1868 -1927)

Графік, живописець, реставратор, етнограф. Працювала в академічній манері, у таких жанрах, як портрет, пейзаж, сюжетна композиція ілюстрації; у техніках: олії, акварелі, настелі, гуаші, вугля, олівця.

Августа Кохановська народилася 6 липня 1868 р. у Садгорі Чернівецького повіту Буковини (зараз місто Чернівці) в сім'ї Йозефа та Вікторії Кохановських – польського походження. Предки художниці переселилися на Буковину з Галичини у XVII ст.. Згодом родина переїжджає у Кимполунг (Південна Буковина), де батько займав посаду повітового старости. Родина була однією з найповажніших у Кимполунзі. Саме у роки проживання у Кимполунзі відбулося знайомство з майбутньою письменницею Ольгою Кобилянською. В автобіографії письменниця так згадує роки життя у цьому містечку: «...я користувалася і випозичуванням книг – головню, німецьких, чи то з міської бібліотеки, чи з приватних ліпших домів, з котрих назву лиш дім одного поважного й високоосвіченого – дім старости Кохановського, батька малярки й приятельки моєї, панни Августи Кохановської, що хоч не українка, а знімчена полька, перша з буковинських малярів задержалася коло буковинської і переважно гуцульської орнаментики, і була моєю найкращою товаришкою в різних найнебезпечніших прогулках по горах». Ольга Кобилянська ділиться також спогадами про Йозефа Кохановського та атмосферу у його родині: «...у домі родичів Августи

Кохановської я чимало навчилася, набралась гарних і добрих книжок, чула гарну музику, пізнавала гарних людей і стрічалася з прихильністю до українців, бо ж і сам батько Августи, староста, був помічний моєму батькові у будівництві уніатської церкви для тамошньої, цебто кімполузької української громади...».

Із листів, щоденників відомо, що в юності, дівчата проводили разом багато часу, малювали, писали, прогулювались, брали участь у аматорських виставках, які постійно влаштовувалися на великі свята у будинку Кохановських.

У зв'язку з отриманням Йозефом Кохановським посади радника окружної управи на початку 1885 р., родина Кохановських переїжджає до Чернівців. І оселяється у власному одноповерховому будинку по вул. Новий Світ, 27 (зараз Т. Шевченка, 41).

Перші уроки малювання А. Кохановська брала у відомого митця, вихованця Краківської академії мистецтв Тадеуша Сулими фон Попела. У 1888 р. художник кілька місяців жив і працював у Чернівцях. У цей період майбутня художниця відвідувала його студію. Є також відомості, що одним з вчителів живопису Августи Кохановської був відомий буковинський маляр Е. Бучевський, який створив студію живопису у своїй майстерні резиденції буковинських митрополитів. Там навчалися шляхетні дівчата, серед них були і сестри Кохановські – Августа та Ядвига.

Протягом 1895-1899 рр. студіювала малярство у класі австрійського художника Франца фон Мача у Віденській академії мистецтв.

Дружба О. Кобилянської і А. Кохановської підтримувалася листуванням. О. Кобилянська була занепокоєна долею художниці, вболівала за її мистецький талант. У листі О. Кобилянської до О. Маковея є цікава характеристика Кохановської, де письменниця відзначає, що Августа потребує постійної підтримки з боку більш сильної особистості. О. Кобилянська описує свою подругу як людину тонкої душі, делікатну, романтичну.

Під час студіювання живопису у Відні, А. Кохановська стежила за літературним і громадським життям в Україні, читала твори Івана Франка, Осипа Маковея. З оповіданнями своєї подруги О. Кобилянська знайомилася однією з найперших, ще в рукописах. Робила замальовки, котрі згодом використала для ілюстрування книг.

Після закінчення Віденської академії мистецтв Августа Кохановська повертається у Чернівці і стає активною учасницею мистецького життя Буковини. Художниця інтенсивно працює, багато подорожує Карпатами, збираючи матеріали для творчості, вивчає традиції і побут гуцулів, неодноразово відвідує О. Кобилянську у с. Димка. Спостереження природних явищ і навколишнього світу було улюбленим заняттям художниці. Під безпосереднім впливом подорожей виникне багато картин на цю тему: «Повернення гуцулів з ярмарку» (1906), «Старий гуцул» (1910), «Гуцул з сапою», «Гуцули в дорозі», «Оранка» та ін.. У відомому портреті «Хлопець у народному вбранні» (1891)

Кохановська будує композицію з усіма характерними ознаками парадного портрета: подає фігуру на повний зріст, ретельно виписує кожну деталь. У пейзажах Кохановська демонструє розмаїття технік і мотивів зображення. Вони вирізняються особливо теплим настроєм та прагненням художниці відтворити свіжість першого враження від природи. Яскравим прикладом пейзажного твору є «Краєвид з капличкою». Художниця вдало передала похмуру осінню пору. Твори були представлені на численних виставках, що влаштовувалися в Чернівцях на початку ХХ ст.. Про це свідчать каталоги виставок 1904, 1906, 1913, 1919 рр. на яких експонувалися пейзажі, портрети, ескізи замальовки.

Успіх прийшов до художниці у 1910 році на виставці мисливства у Відні, де поруч із мисливськими знаряддями були представлені і художні твори, серед яких були картини Августи Кохановської. Журі виставки відзначило картини А. Кохановської дипломом (оригінал знаходиться у фондах Чернівецького художнього музею). Художницю вшанував архікнязь Кароль-Франц Йозеф, нагородивши її золотою брошкою. Після отримання мистецької освіти А. Кохановська займається живописом і водночас прагне поглиблення практичних навичок у галузі реставрації. Вона зверталася до центральної комісії з вивчення і збереження художніх та історичних пам'яток із проханням виділити їй стипендію. Художниця отримала стипендію для відвідування реставраційних курсів у віденського реставратора Фіртельбергера та на поїздку до Італії (1909 р.).

Талант художниці проявився і в художній графіці. Відомо, що вона оформляла книги українських письменників, а саме своєї подруги О. Кобилянської оповідання «Битва», «Природа» та «Некультурна», що ввійшли до збірки «Малоруські новели». Це рідкісне видання вийшло німецькою мовою у 1901 році. Книга оздоблена декоративними заставками у вигляді орнаментів із квітковими елементами та містить вісім чорно-білих композицій, а на кольоровій обкладинці розміщено портрет жінки в народному вбрані. Обкладинки оригінальних видань цієї книги виконані в рідкісній техніці «рипс» - продряпування по картону. Видання зберігаються і експонуються в меморіальному музеї О. Кобилянської. Оформляла оповідання Івана Франка «Петрії і Довбуцуки» (1913), створювала обкладинки і замальовки до творів Івана Нечуя-Левицького і Сидора Воробкевича.

В багатогранній діяльності Августи Кохановської великий інтерес викликають її етнографічні дослідження. Інтерес художниці до життя гуцулів виник ще у дитинстві і не згасав впродовж усього життя. Вона авторка етнографічних статей: «Писанки в Буковині і Галичині» (1899), «Румунські селянські будинки на Буковині» (1898), «Вівчар буковинських Карпат» (1902), «З життя вівчарів в Буковині» (1914). У статтях А. Кохановська висвітлює спосіб життя, традиції та звичаї буковинських гуцулів. Художниця описує помешкання, змальовує їх зовнішній вигляд, одяг, знаряддя праці, продукти харчування та ін.. Досить цінним матеріалом для дослідників народного мистецтва є публікація «Писанки в Буковині і Галичині». Де А. Кохановська розповідає про писанку як витвір народного

мистецтва та своєрідний оберіг, підкреслює її мистецьку вартість.

Разом з такими художниками як Євсебій Ліпецький, Микола Івасюк виконувала оздоблення та художні твори для галереї Українського Народного Дому у Чернівцях.

Августа Кохановська належить одночасно кільком культурам: австрійсько-німецькій, українській, польській.

Життя і творчість художниці Августи Кохановської цікавить українських дослідників: О. Олійник, В. Вознюка, Н. Панчук, О. Гужву, Т. Дугаєву. У Польщі побачила світ розвідка доктора історичних наук Торунського університету ім. Миколая Коперника Мацея Кротофіля «Августа Кохановська – забута художниця з Буковини».

Відомо, що А. Кохановська у 1922 році переїхала до Польщі. Останні п'ять років свого життя вона мешкала у місті Торуні у мальовничому передмісті за адресою вул. Бидгощська, 60. Нажаль немає інформації про участь художниці у мистецькому житті міста.

Померла 7 грудня 1927 року в Лікарні дяконіс. Не знайшлося жодних матеріалів у місцевому архіві, місце її поховання невідоме.

У 2002 році в Лондоні на всесвітньо відомому мистецькому аукціоні «Сотбіс» були виставлені одним лотом три акварелі А. Кохановської «Палац єпископа», «Вулиця в Лодзі», «Вид на Краків». Цей факт свідчить про великий талант і визнання художниці та про її роль у світовому мистецькому процесі.

Особистий фонд буковинської художниці, етнографа і письменниці зберігаються у Центральному державному архіві-музею літератури і мистецтва України. Це ескізи творів, щоденники та листи, портрети, жанрові малюнки, замальовки краєвидів, етюди, начерки портретів. На особливу увагу заслуговує «Портрет молодої пані» в пастельній техніці. Цілком ймовірно, що «Портрет молодої пані» - це автопортрет А. Кохановської. У живописних творах «Гірський краєвид», «Сільські дівчата повертаються з поля», «Селянин везе сіно», «Весна», «Літо в горах», «Осінь», «Оберіг», «Стіжки» художниця звертається до улюблених мотивів із народного життя, вміло передає пензлем стани природи у різні пори року.

У фонді зберігаються рукописи та наукова праця Е. Панчука «Матеріали до вивчення життя і творчості Августи Кохановської», також творчі документи літературного, етнографічного, особистого характеру. Документи і твори А. Кохановської зберігаються у трьох Чернівецьких музеях: художньому, краєзнавчому і літературно-меморіальному О. Кобилянської.

Особистість Августи Кохановської залишила помітний слід у культурному житті краю. Художня спадщина цікавить любителів мистецтва. Дослідники творчості і життя продовжують свої пошуки. Особистий і творчий шлях художниці все частіше привертають увагу науковців і шанувальників мистецтва в Україні, Австрії, Польщі, Румунії.

Ще більше інформації::

- 1. Будна Н. Її картини продавали на аукціоні Сотбіс:** художниця А. Кохановська проживала в Чернівцях / Н. Будна. – Молодий буковинець. – 2007. - № 94. – 24-25 лист. – С. 10.
- 2. Дугаєва Т. Грані творчого хисту Августи Кохановської :** живопис, етнографія, реставрація / Т. Дугаєва // Версії. – 2015. - № 39. -1-7 жовт. – С. 12.
- 3. Кобилянська О. Слова зворушеного слова :** щоденники, автобіографії, листи, статті та спогади. – Київ : Дніпро, 1982. – С. 211, 239, 248 та ін..
- 4. Кохановська Августи Йосипівна :** [короткі біограф. дані] // Богайчук М. А. Література і мистецтво Буковини в іменах : слов.-довід. / М. А. Богайчук. – Чернівці : Букрек, 2005. – С. 138.
- 5. Августи Кохановська (1866-1927) // Буковина. Визначні постаті : 1774-1918 :** бібліогр. покажч. / авт. – упоряд. О. М. Павлюк. – Чернівці : Золоті литаври, 2000. – С. 204-205.
- 6. Августи Кохановська (1866-1927) :** [біогр. вид.] // Буковина. Імена славних сучасників : довід. – біогр. вид. / авт. – упоряд. Н. Струк, О. Матвійчук. – Київ : Світ успіху, 2006. – С. 35.
- 7. Кохановська Августи Йосипівна :** [короткі біобібліогр. дані] // ЕСУ. Т. 15. Кот-Куз / ІЕД НАН України. – Київ, 2014. – С. 50, іл. с.332.

- 8. Кохановська Августа Йосипівна** : [короткі біограф. відом.] // Мистецтво України : біограф. довід. / за ред. А. В. Кудрицького. – Київ : УЕ, 1997. – С. 328.
- 9. Новий Світ** // Мельник І. CZERNOWITZ : історичні вулиці, будинки та видатні особистості : урбаністичні есеї / І. Мельник, Л. Щербанюк, О. Любківський. – Чернівці : ДрукАрт, 2015. – С. 153.
- 10. Олійник О. Г. Перша жінка-художниця Буковини Августа Кохановська** : [електронний ресурс] // Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України : [веб-сайт]. – Режим доступу : www.Archives.gov.ua / Pablicat / Au1_2016/09. Pdf. – Назва з екрану.
- 11. Панчук Н. Австрійський уряд та українські митці** / Н. Панчук // Буковинський журнал. – 2002. - № 1-2. – С. 127-128.
- 12. Рогальчук Л. Мисткиня з Буковини** / Л. Рогальчук // Дати і події. – 2016. II пів. : календар знаменних дат № 2(8) / НПБУ. – Київ, 2016. – С. 12-14.
- 13. Черняк Л. Ілюстраторка новел Ольги Кобилянської** : до 145-ої річниці від дня народження буковинської художниці Августи Кохановської / Л. Черняк // Буковина. – 2013. - №35. – 9 трав. – С. 4,8.
- 14. Чорней В. Вона є «добрий ангел»** : 145 років тому народилася буковинська художниця А. Кохановська / В. Чорней // Молодий буковинець. – 2013. - №76. – 11 лип. - С. 7.

15. Шевченко Н. Д. Черновицкая Атлантида / Н. Д. Шевченко. – Черновцы : Золоті литаври, 2004. – С. 86-87.

16. 6 липня – 150 років від дня народження живописця Августи Кохановської (1868-1927) // Пам'ятаймо! (Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2018 році) : бібліогр. покажч. / авт. – упоряд. Ю. Боганюк; ЧОУНБ ім. М. Івасюка. – Чернівці, 2017. – С. 90-91.

* * *

17. Августа Кохановська. З колекції Чернівецького обласного художнього музею : літ.-худ. вид. / упоряд. І. Кіцул; автор тексту О. Гужва. – Чернівці : Букрек, 2012. – 60 с. : репрод. – Укр. та польск. мовами.

18. Августа Кохановська. 1868-1927. Чернівецький обласний художній музей / авт. тексту О. Гужва. – Чернівці : Букрек, 2004. – 18 с. : кол. репрод. – Укр. та польск. мовами.

Темістоқль Вирста (Вірста)

(1923-2017)

Художник, скульптор, архітектор зі світовим ім'ям та з буковинським корінням. Почесний академік Національної академії мистецтв України (2004), нагороджений золотою медаллю Леонардо да Вінчі (Італія, 1967), срібною медаллю Товариства «Мистецтво, наука, література» (Париж, 1968), орденом «За заслуги» 3-го ступеня (Україна, 2001), володар премії «Прометей-Престиж» (у номінації «Митець року», Київ, 2004), орденом святого Володимира III ступеня.

Народився 15 жовтня 1923 р. у селі Іспас на Вижниччині. Батько – Йосиф Іванович (1892-1925 рр.), мати – Вікторія Панкратівна з роду Мірош. Батьки були вчителями, батько викладав грецьку і латинську мови, мати – німецьку мову. Крім нього батьки мали сина Аристида, він був на рік старший від Темістокля. Імена обидва сини отримали на честь героїчних греків.

1 лютого 1925 року на 33-ому році життя помер батько і мати залишилася з двома малими дітьми. Нелегкою була доля братів. Малий Темістокль розпочав навчання в Іспаській народній школі. Співав у церковному хорі церкви «Вознесіння Господнє», яким керував директор школи Аурел Скалат. Продовжував навчання та жив у Вижниці. Після закінчення Вижницької гімназії шістнадцятирічним юнаком разом з сім'єю переїжджає до Румунії (1940 р.). В Бухаресті навчався в Академії мистецтв. Мріяв про навчання в Італії, куди й вирушив. Дорогою його заарештували в Югославії, як шпигуна, та засудили до смертної кари, яку замінили на пожиттєве ув'язнення. Працював на каменоломні, згодом звідти втік. Опинився в Італії, вчився в Академії мистецтв.

В 1950 р. майбутній художник потрапляє до Парижа. У 50-ті роки в Парижі зібралося чимало талановитих людей, завдяки дружбі з скульптором Олександром Архипенком, захопився скульптурою. Товаришував з Пікасо та Матісом. Працював архітектором, вивчав скульптуру під керівництвом К. де Ляпер'єр (в Академії Левів). Працював у вищій школі мистецтв і техніки. У митцеві поєдналися живописець і скульптор. Він був успішним у скульптурі малих форм із каменю, гіпсу, металу.

Уже в 50-х роках відбулися персональні виставки художника в паризькій галереї «Арт-віван», у поважній відомій галереї М. Бернхейма та ін.. Живучи у Парижі, Т. Вірста живе мистецтвом і любов'ю до України. Художник спілкується з українськими митцями.

В один час художник захопився методом свого приятеля – французького художника Жоржа Матьє, який сповідував публічність образотворчого мистецтва і намагався створювати свої

роботи перед людським загалом, на стадіонах, ярмарках, на масових гуляннях.

У 1960-1980 рр., не покидаючи малярство, творить металеві рельєфи. Автор класичної алегоричної символіки. Пошуки в малярстві конкретизувалися в таких роботах, як «Знак і слово» та цикл «Мутації». Його малярські твори: «По той бік слів», «Всесвіт у ваганні», «Сублімація інстинктів», «Поголос», «Повернення до початків», «Вигаданий світ», «Гімн природі», «Буйний пошук», «Відродження», «Розплав світла», «Відблиски таємниць», «Між небом і морем», «Від Чорногорки махнув крилом», серія «Тіні забутих предків» та «Змах життя».

Пік слави Т. Вірсти припав на 1970-1980 рр. Його картини купували, його запрошували на виставки, працював із найвідомішими галереями світу: Європи, Америки.

У 1996 р. в Парижі було засновано міжнародну мистецьку асоціацію «Фенікс». Ініціатором її створення був Т. Вірста, з українського боку співорганізатором виступило Чернівецьке обласне відділення Українського фонду культури. У кращих мистецьких галереях Парижа влаштовувались виставки робіт українських художників. У 2000 р. в штаб-квартирі ЮНЕСКО було презентовано експозицію «Українські художники у Франції. 1908-1960».

У 90-х рр., коли Т. Вірста навідувався в Україну, відбулася серія його виставок по всій країні. Чимало своїх картин художник подарував музеям.

У серпні 2003 р. Т. Вірста разом з дружиною Орисею був запрошений на XIII Міжнародний гуцульський фестиваль до Вижниці. В перший день фестивалю в його родинному селі Іспас відкрито меморіальну дошку на будинку, де він народився і жив з родиною (виготовили її Володимир та Галина Римарі). Односельці радо вітали їх, принесли давні світлини. Добра людська пам'ять зворушила митця. Т. Вірста навідався на сільський цвинтар, провідав могилу свого батька. За сприяння Вижницької РДА до

свята вийшло видання «Темістокль Вірста. Антологія творчості» / упоряд. В. Ворончак.

У Чернівецькому художньому музеї у жовтні 2013 р. (в дні міста) з нагоди 90-літнього ювілею митця було репрезентовано вернісаж його робіт та продемонстровано кінострічку «Темістокль Вірста. Потік свідомості», присвячену життю та творчості художника. На урочистостях не зміг бути присутнім через стан здоров'я сам художник, але взяла участь його дружина Оріся. Представники влади передали художнику «Почесну відзнаку Вишниччини» та медаль «На славу Чернівців».

У вересні 2014 р. кінострічку про митця зі світовим іменем Т. Вірсту презентували в Парижі та на Півдні Франції. Кінострічку про митця створювали спільно обласне відділення Українського фонду культури та телестудії ГЛАС. Презентували кінострічку також в центрі культури України в Парижі та в районі Сан Тропе на Півдні Франції. Під час презентації були організовані виставки картин Т. Вірсти та художників, які брали участь у пленерах.

Останні роки життя пройшли на віллі «Трембіта» на Півдні Франції неподалік від Сан Тропе. Як громадський діяч, Т. Вірста чимало зусиль приклав для зміцнення українсько-французьких взаємин. Організовувались пленери для українських художників, які мали змогу творити і проживати на віллі «Трембіта». На віллі митець зберігав у скрині з синівською любов'ю вишиванки і рушники, вишиті маминими руками.

Справжній митець почував себе людиною світу, але ніколи не відмовлявся від свого українського коріння. Він зберіг українське серце.

Помер Т. Вірста 16 травня 2017 р. (93 роки) у Франції в Парижі.

Сьогодні з ім'ям Т. Вірсти пов'язують започаткування нового напрямку в історії модернізму другої половини ХХ ст.. Митець написав багато композицій, насичених яскравими барвами. Роботи, що експонуються в Чернівецькому художньому музеї,

випромінюють неймовірну енергетику та спокій, філософські сенси та душевний затишок .

В пам'ять про свого видатного земляка у центрі Вижниці назвали площу з фонтаном його іменем (2011 р.).

А також створено і діє музей Т. Вірсти при Вижницькій дитячій художній школі завдяки ініціативі та ентузіазму директора В. І. Ворончака – заслуженого майстра народної творчості України.

Символічна алегорія підписів Вірсти на картинах. Вони по собі є орнаментом. Алегорія визначає форму, а символіка зміст твору.

Увесь час митець шукав свій стиль. Алегоричний символізм, алегорична абстракція, до якої він прийшов, це стало новою течією в Паризькій мистецькій школі. Т. Вірста прославився своїми роботами, які нагадали світові, що людина повинна нести світло, кольори, форми. Він завжди малював під класичну музику, його роботи надзвичайно сучасні.

Ще більше інформації:

- 1. Бабух В. Важка дорога на монпарнас / В. Бабух. – Чернівці. - 2014. - № 3. – 16 січ.- С. 6.**
- 2. До Театральної площі : перша гімназія // Мельник І. CZERNOWITZ : історичні вулиці, будинки та видатні особистості : урбаністичні есеї / І. Мельник, Л. Щербанюк, О. Любківський. – Чернівці : Друк-Арт, 2015. – С. 260.**
- 3. Іспас : [Вирста (Вірста) Темістокль] // Поляк М. Вижниччина – ворота Карпат / М. Поляк. – Чернівці : Петрович і Петрівна, 2012. – С. 174-175.**
- 4. Куліш Н. Метафори художника Темістокля Вірсти / Н. Куліш // Буковинське віче. – 2014. - № 21. – 22 трав. – С. 4.**
- 5. 15 жовтня – 95 років від дня народження українського художника і архітектора Темістокля Вирсти (Вірсти) 1923-2017 // Пам'ятаймо ! (Знаменні і пам'ятні дати Буковини в 2018 році) : бібліогр. покажч. / авт. – упоряд. Ю. Боганюк ; ЧОУНБ ім. М. Івасюка. – Чернівці, 2017. – С. 125-126.**

- 6. Танащик О. Потік свідомості Темістокля Вірсти, або привіт із Парижа / О. Танащик // Буковина. – 2013. - №78. – 8 жовт. – С. 3.**
- 7. Вирста Темістокль // Богайчук М. А. Література і мистецтво Буковини в іменах : слов. - довід. / М. А. Богайчук. – Чернівці : Букрек, 2005.- С. 51.**
- 8. Вирста Темістокль // Буковинці в світі : бібліогр. покажч. / підгот. О. Гаврилюк, О. Довгань; ЧОУНБ ім. М. Івасюка. – Чернівці, 2012. – С. 79. (Електронна версія).**
- 9. Вирста Темістокль : [біогр. довід.] // Мистецтво України : біогр. довід. / за ред. А. В. Кудрицького. – Київ : УЕ, 1997. – С. 114.**
- 10. Фещук Н. Франція, море, вілла «Трембіта...» / Н. Фещук // Чернівці. – 2016. - № 16. – 21 квіт. – С. 10.**
- 11. Черняк Л. Найвидатніший буковинець Парижа : [відкриття меморіальної дошки художнику Т. Вірсті] / Л. Черняк // Буковина. – 2003. - № 69. – 3 вер. - С. 1.**
- 12. Чорней В. «Він зберіг українське серце...» / В. Чорней // Молодий буковинець. – 2014. - № 54. – 16-17 трав. - С. 9.**
- 13. Чорней В. Презентували фільм про Темістокля Вірсту / В. Чорней // Молодий буковинець. – 2014. - № 95. – 19-20 вер. - С. 10.**
- 14. Штефюк Т. Українець у Монпарнасі / Т. Штефюк // Буковина. – 2013. - № 81. – 18 жовт. – С. 3, 4.**

**58000 м. Чернівці, вул. Шевченка, 29,
тел. 52-21-23, тел.52-60-41
<http://bukovinchiki.cv.ua>
<http://children29.blogspot.com>
e-mail: childlibbuk@ukr.net**